

SZILÁGYI ALADÁR

A belülről áradó fény titkai

Vinczeffy László festő, szobrász, grafikus művészetéről

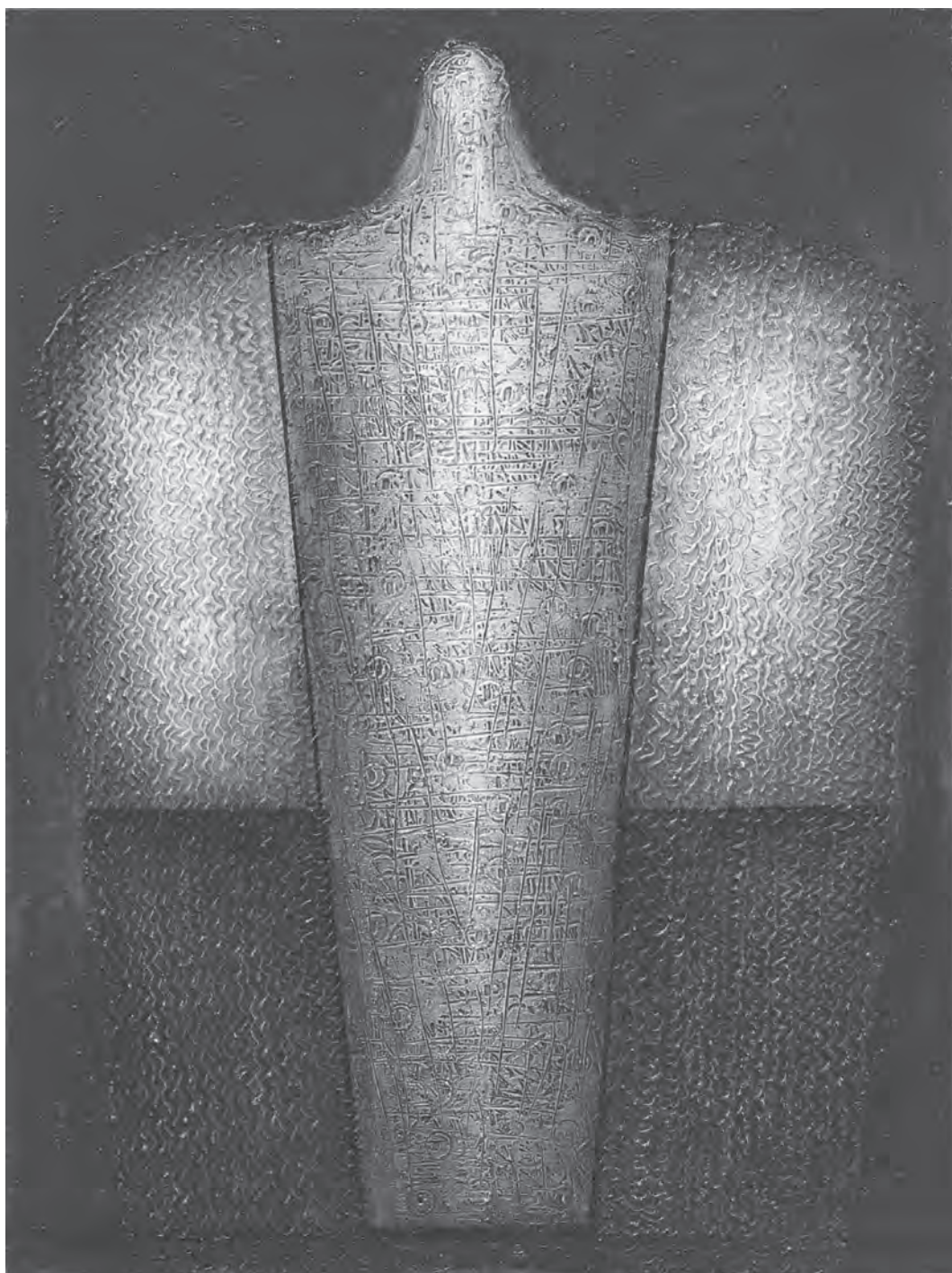
Művészet

Amiként az emberi test sejtjei folyamatosan kicserélődnek (elpusztulnak, újratermelődnek), akként újul meg időnként a vérbeli alkotó művészete is. A művészi megújulásnak viszont – a biológiaival ellentétben – nincsenek általános, mindenkire érvényes törvényszerűségei, a művészi evolúció egyénre szabott szabálytalan folyamat. A mesterségbeli tudás gyarapodása, az alternatívák lázas keresése, az ösztönösség szabadságának és a tudatosság önfegyelmének az ötvöződése a sajátos világteremtés csodáját eredményezi. Számunk képzőművésze, Vinczeffy László piktúrájában (aki pályáját nyomon követő műtészek megállapítása szerint átlagosan ötévente fogalmazza újra önmagát) akkor következett be a nagy „kopernikuszi fordulat”, perspektíva-váltás, amikor a festőiségen túli elvontság mezejére lépve vette magának a bátorságot, és teljesen felhagyott a figurális ábrázolással, a narratívákat kínáló munkákkal. Ezzel a fordulattal viszont világformáló ereje jelentősen gazdagodott, addigi expresszionista formavilágát, harsányabb színhasználatát sokkal visszafogottabb, árnyaltabb, elmélyültebb, metafizikus szemlélet váltotta fel. A hol kozmikus ősködöket, világűrbeli képződményeket idéző, hol a mélytengerek élővilágának fluoreszkáló szörnylényeire emlékeztető, mintegy azokat felszínre hozó Vinczeffy-remeklések a szemlélt új, soha nem tapasztalt valóságélménnyel ajándékozzák meg. A vegyes technikával vászonra vitt *Angyal* például, avagy a *Fénybódulat*, az *Archaikus oltár*, a *Bronzpalást*, a *Rézkapu*, a *Titok*, az *Izzás*, a *Kitörés* alkotója számára a „vajúdás” korántsem fájdalommentes folyamat, hiszen „egy mű megteremtése alatt – vallja – olyan érzésekkel találkozom, ami szenvedést és kiteljesült boldogságot ad és okoz.”

A Vinczeffy alkotta képtárgyak megfejthetetlen, ismétlődő csodája az – a gyakorta sötét alapszínnek, mélybarnák, lilák, szürkék stb. alkalmazása ellenére –, ahogyan a vásznon

SZILÁGYI ALADÁR közíró, szerkesztő (1943, Pankota). Kolozsvárott tanult filozófiát. Publicista, a Kelet–Nyugat egyik alapítója, később főszerkesztője. Elbeszélései, kritikái, tanulmányai különböző hazai és magyarországi lapokban jelentek meg. Az Erport. ro főmunkatársa, a Várad szerkesztője.

megörökített egyedi, sosemvolt alakzatai felizzanak, amiként belső tűz, rejtelmes-titokzatos fény árad ki belőlük. Mintha egy-egy vászonra örökített alakzat belsejébe valamilyen különös hatású fényforrást rejtett volna a művész, a rejtett forrásból kiáramló fény átszüremlik a burkolat gazdagon kiképzett szövetének pórusain. Magam a magam használatára, az egyszerűsítés kedvéért „töklámpás-effektus” elnevezéssel illettem fénybűvésznünk ilyenét mutatványait. Egyik méltatója, Novotny Tihamér szerint: „Fényei általában belülről, a mélyből törnek a felszínre, hogy **ikonikus sugárzásokkal** átlényegítsék, színeváltozásra »kényszerítsék« a festékmasszák sötét bőréből, mintás ruhájából,



*Angyal, 2016,
olaj, vászon, vegyes technika,
120 × 90 cm*

majdnem homogén tónusából kibontakozó alakzatok domborúvá és/vagy homorúvá csalt »csúcsfelületeit«. Többek között innen, ezekből a fémes csillogásokból, anyagtalanító, nemes színragyogásokból eredeztethető **műveinek ikonszerű hatása**, amely legyőzni igyekszik a képek, az ember, a művész másik, a tudattalanban fészkelő démonikus természetét: a halál, az elmúlás, a félelem, az elidegenedés, a



magány, a bizonytalanság, a »létrontottság« érzésének valós rettenetét.”

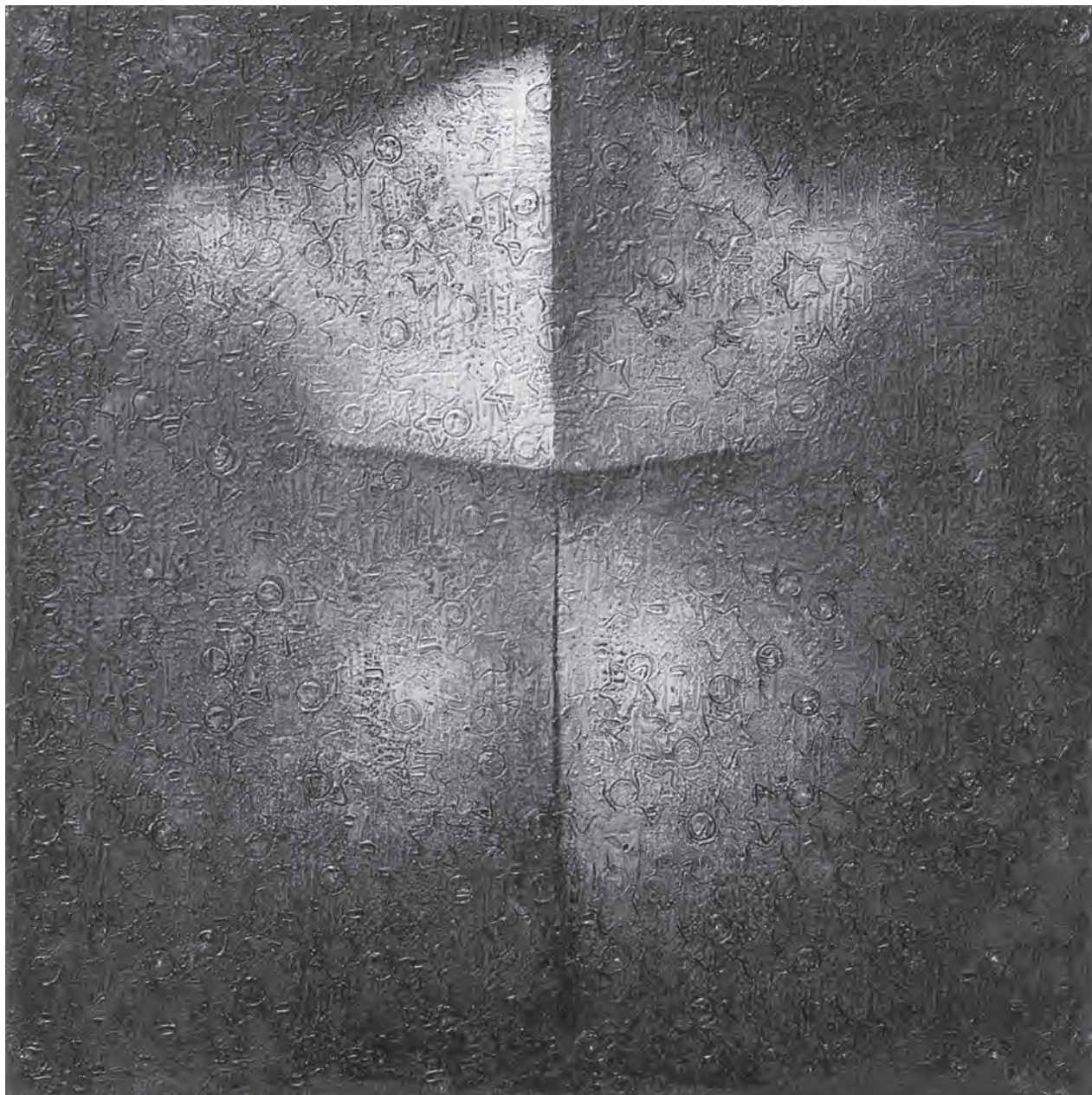
Szimbolikus erejű formáinak felületi festékrétegeit gyakran homokkal, cementtel, márványporral, akár műanyag darálékkal elegyíti-dúsítja, bonyolult textúrát eredményezve. A minden, a bármi, az akármilyen anyag hasznosításának gyakorlata valamelyest emlékeztet az egyébként teljesen más irányból érkezett és másfelé tartó arte povera művelőinek megoldásaira. Művésznünk az így létrejött, a harmadik dimenzió felé törekvő, már-már térbe kilépő alkotásainak felületeit késsel, kaparóval, egyéb alkalmas eszközökkel felvitt, rovátkolt, aprólékosan felkarcolt mintázatokkal díszíti. (A Vinczeffy alkalmazta alapozó technika, formavilág, maga a szemlélet is, rokonítható mesterének vallott nagyváradi képzőművésznünk: Jakobovits Miklós megoldásaival. Ő is előszeretettel rögzítette, gyötörte

*Fényharmónia, 2015,
olaj, vászon, vegyes technika,
90 × 120 cm*

VINCZEFFY LÁSZLÓ (1946, Atyha, Hargita megye) Munkácsy-díjas magyar festő, képre Restaurátor. A kolozsvári tanárképző főiskola rajz szakán, majd a bukaresti képzőművészeti főiskola restaurátorképző szaktanfolyamán végzett. A sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum képre Restaurátoraként 19. századi festményeket restaurált. Saját festményeivel számos csoportos és egyéni kiállításon szerepelt. Alkotói szemléletében egyaránt fontosnak érzi erdélyi gyökereit és a világ művészeti életében végbemenő változások figyelemmel kísérését. A Magyar Művészeti Akadémia tagja.

vászonra a legváltozatosabb alapanyagokat. Saját világát megteremtő „tanítványa” nem véletlenül szentelte egyik, *in memoriam* munkáját éppen a mi Miklósunk emlékének...)

A fentebb idézett, Novotny Tihamér által megfogalmazott méltatás szövegéből előre megfontolt szándékkal emeltem ki a Vinczeffy műveinek „ikonszerű” hatását magába foglaló minősítést, hiszen ez az oly gyakran álomszerű, szürreális, titokzatos világ, minden absztraháltsága mellett, minden absztraháltsága ellenére, spiritualitással, szakralitással



telített üzenetek hordozója. Ne értsük félre: művésznk nem „ikonfestő”, de ahogyan egy-egy absztrakt képtárgya alaptónusának minimalista alkalmazását követően, azt egyre-másra árnyalatokkal gyarapítja, ahogyan az általa vászonra vitt alakzatok faktúráját feldúsítja, annak ered-

ménye egyaránt érzelmekkel és spirituális potenciállal telítődik. Megfogalmazása szerint: „Festményeim nézőit a megszokott mindennapi látástól olyan irányba szeretném

*A fény halála, 2017,
olaj, vászon, vegyes technika,
100 × 100 cm*



elvinni, ahol azonosulni tudnak műveimen keresztül azzal a **szakrális hangulatot sugalló csenddel**, ami meditálásra készíti őket.” Nem, egyáltalán nem erőltetett Vinczeffy jelenlegi alkotói periódusát a „három m” jelzővel minősíté-

*Bujkáló fények, 2015,
olaj, vászon, vegyes technika,
90 × 120 cm*

*Hajlat, 2016,
olaj, vászon, vegyes technika,
110 × 100 cm*

ni: piktúrája metafizikus, mágikus, misztikus fogantatású.

Novotny Tihomir nagylélegzetű esszéjében magasan túllép a Vinczeffy-opusok primer, első látásra megfogalmazható interpretációján: „Festményeit olyan titoklényekként is értelmezhetnénk, amelyeknek vagy akiknek egyrészt mintha tökéletesen működő érzékszerveik lennének az ember megszólítására, másrészt mintha a szó szoros értelmében *képesek* (!) lennének a sötét hangulatú absztrakt-emblematikus *szenvedéstörténetek*, az erotikus kísértések, az elmúlással küszködő pokoli és alvilági hangulatok, valamint a felragyogtatott, a »küszöbfeletti létet« megidéző, ünnepélyes és elragadtatott *mennyországi örömrzések* szürrealista, szürnaturalista (!) és szürenonista (!) megjelenítésére és közvetítésére. Talán csak a középkori keresztény misztika és festészet volt képes erre az egyszerre *szakrális-spekulatív* és *fizikai-érzéki* attrakcióra. (...) Festőnk legtitikzatosabb képlényei mintha többnyire valamilyen szakrális térben tündérkednének, mintha majdnem homogén anyagszínkődökben lebegnének és ékszerkednének, mintha a szent szimmetria láthatatlan világtengelyére születnének, arra függeszkednének.”

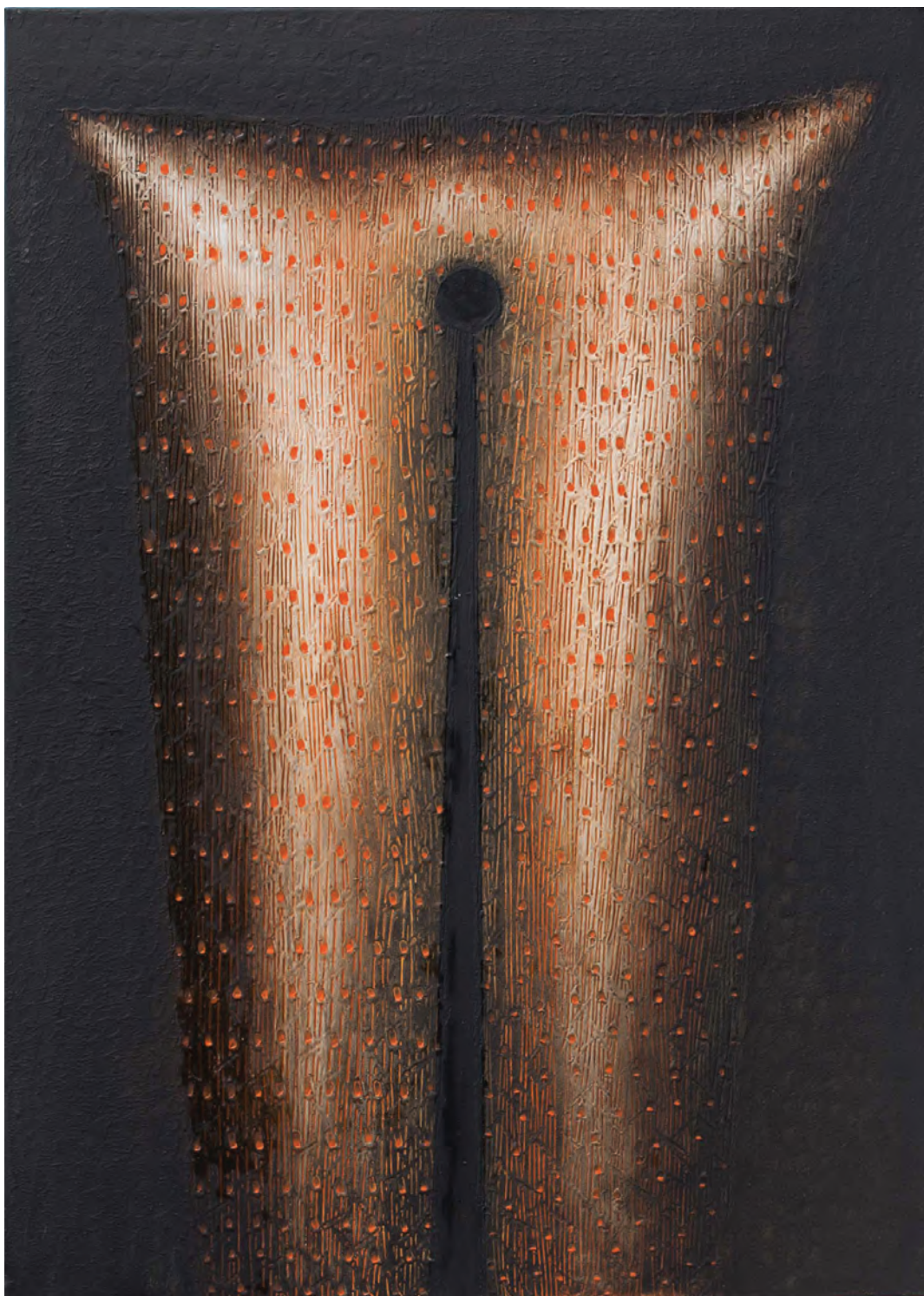
Számunk képzőművésze – megszólítottjai öröme – nem „ragadt le” a transzcendenciába emelkedő-merülő festészetnél. Éppen a térbe való kilépést megkísértő képtárgyai készítették arra, hogy elkalandozzon



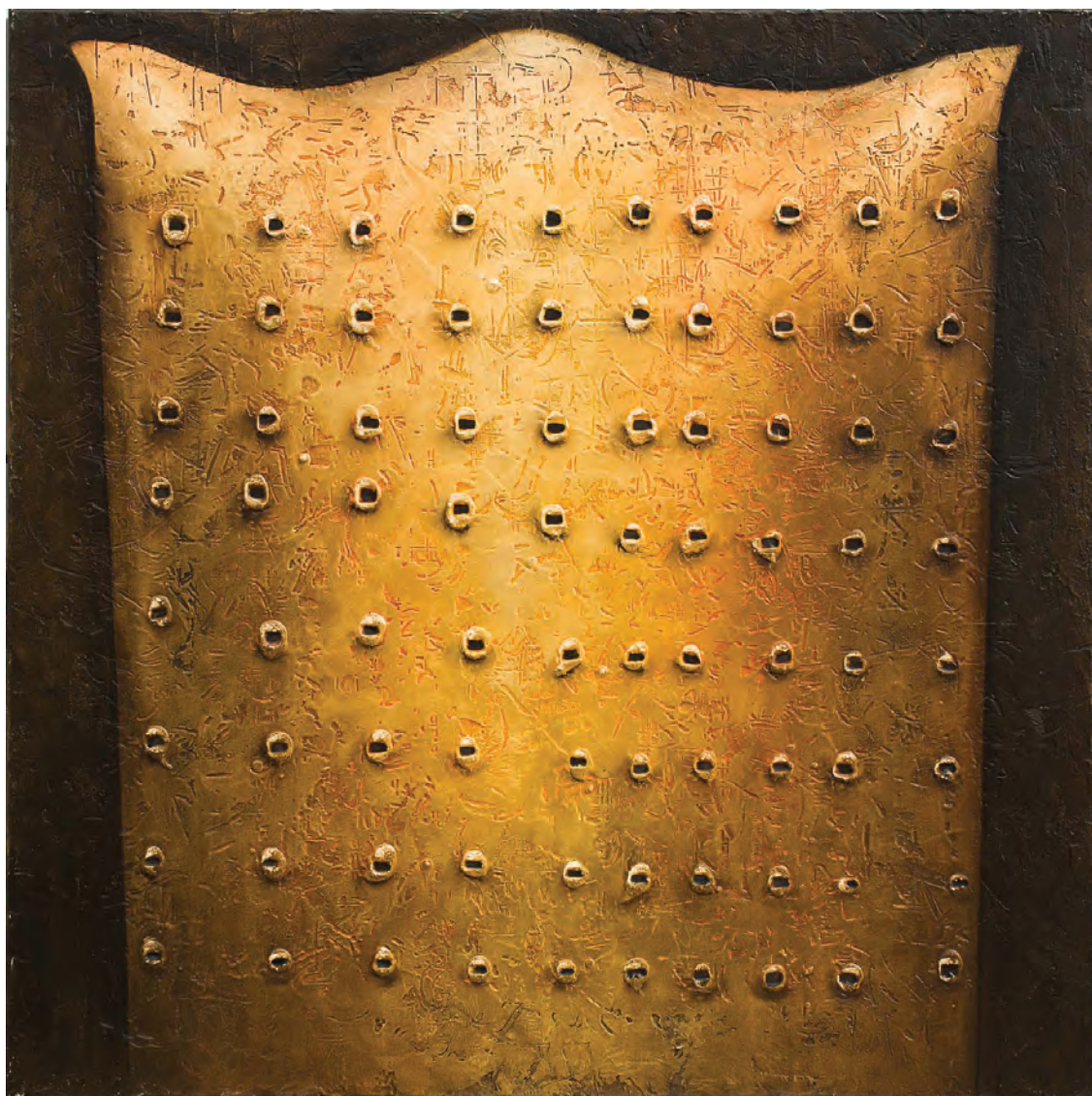
a „valódi szobrok” oldottabb, játékosabb, dinamikusabb világába is. A művészt nem elégítette ki a kétdimenziós táblaképek kötöttsége, ezért változatos szobrászati objektumokat, fa alapanyagú kisplasztikákat, alig megmunkált rönköket, térplasztikákat és a képekkel leginkább rokonítható, azokkal felelő, dekoratív alakzatokat hozott létre. „A képeim kérték a három dimenziót” – indokolta a művész. Nagyobb méretű változataik állandó kiállítás keretében láthatók szülőfalujában. Az atyhai kert „haszon-talan kacatok” hasznosítása révén kreált „vidám” szobrai, installációi, az *Udvari bolond*, a *Darázs*, a *Felemelkedés*, alko-

tójuk játékos kedvének hála, a „varietas delectat” örömeinek kiapadhatatlanságát bizonyítják. És még szót sem ejtettünk számunk képzőművészenek grafikusai erényeiről, melyek ennek a bizonyos gyönyörködtető változatosságra való törekvésnek a termékeit eredményezik, melyek a piktúra, a plasztika művelésébe „belefáradt” művész számára felüdülést jelentenek...

Tört fények, 2017,
olaj, vászon, vegyes technika,
100 × 140 cm



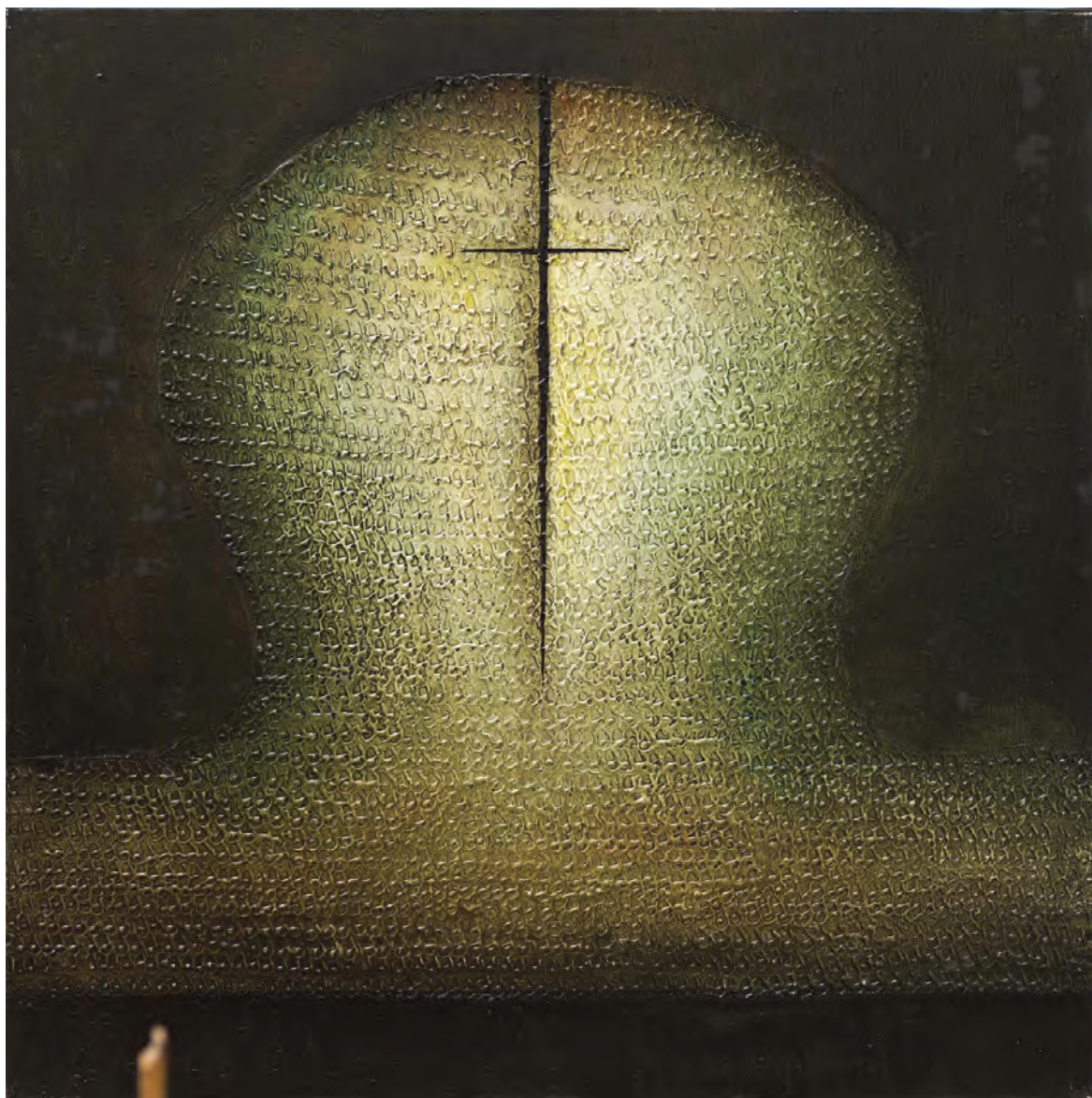
*Fénytest, 2017,
olaj, vászon, vegyes technika,
140 × 100 cm*



*Golyó szózat, 2016,
olaj, vászon, vegyes technika,
100 × 100 cm*



*Ősi üzenet, 2016,
olaj, vászon, vegyes technika,
100 × 100 cm*



*Kultikus tér, 2016,
olaj, vászon, vegyes technika,
100 × 100 cm*



*A fény siratása, 2018,
olaj, vászon, vegyes technika,
100 × 140 cm*



*Fénytömbök, 2015,
olaj, vászon, vegyes technika,
90 × 120 cm*



*Herceg, 2014,
festett fa,
225 × 98 × 20 cm*



*Radar, 2013,
festett fa,
190 × 67 × 32 cm*